

คลองสาน ย่านสำคัญ ทางเศรษฐกิจในอดีตและปัจจุบัน

คลองสานเป็นชื่อเรียกเขตหนึ่งของกรุงเทพฯในปัจจุบันมีอาณาบริเวณอยู่ทางฝั่งตะวันตกแม่น้ำเจ้าพระยา ประมาณตั้งแต่บริเวณทางทิศใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้าฯลงมาตามแม่น้ำจน กระทั่งถึงแถบวัดเศวตฉัตรฯ ในอดีตนั้นแถบนี้ล้วนเป็นสวนกว้างขวาง มีคูคลองทั้งที่เกิดตามธรรมชาติและขุดขึ้นโดยมนุษย์หลายสายที่ใช้สำหรับการคมนาคมและชักน้ำเข้าพื้นที่เกษตรกรรม ตัดผ่านสอดสานกันเป็นเครือข่าย จึงน่าจะเป็นที่มาของชื่อเรียกกันว่าคลองสาน นั่นเอง ครั้นพอเข้าสู่สมัยรัตนโกสินทร์ คลองสานเป็นย่านที่ขุนนางตระกูลขุนนางซึ่งรับราชการในกรมท่าค้าขายมีบทบาทสำคัญขึ้นตั้งเห็นได้จากถิ่นฐานบ้านช่องของบุคคลสำคัญในตระกูลนี้เช่น สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ) รวมทั้งมีพระอารามที่สวยงามหลายแห่ง บุนนาคสร้างไว้มากมายได้แก่ วัดประยูรวงศาวาส วัดพิชยญาติการาม วัดบุปผาราม วัดอนงคาราม กลุ่มบุนนาคนี้เองคงเปิดให้กลุ่มคนหลากหลายวัฒนธรรมเข้ามาใช้พื้นที่ตั้งถิ่นฐาน เช่น ชาวจีนฮกเกี้ยน ซึ่งปรากฏศาลเจ้าอายุเก่าแก่หลายแห่ง เช่น ศาลเจ้ากวนอู ศาลเจ้าชำไ้เก็ง และชาวมุสลิมที่มาตั้งรกรากทำงานช่าง โลหะและค้าขายอยู่แถบ ตลาดบ้านสมเด็จฯ มีสุเหร่าอย่างน้อยสองแห่งคือ มัสยิดตึกแดง และมัสยิดตึกขาว เป็นต้น

นอกจากนี้ การสร้างทางรถไฟสายปากคลองสาน-มหาชัย ในสมัยรัชกาลที่ 5 ยังทำให้การขนส่งสินค้าจากชายฝั่ง ทะเลมายังกรุงเทพฯสะดวกยิ่ง ขึ้นด้วย ความเฟื่องฟูในด้านธุรกิจการค้า ของคลองสาน เห็นได้จากชุมชน ท่าเรือและโกดังสินค้าจำนวนมากที่ยังคง มีหลักฐานอยู่ ส่วนหนึ่งคือธุรกิจการค้า ชาวที่ชาวจีนดำเนินมา โดยตลอด จึงมีโรงสีมากมายในอดีตที่คลองสาน อีก ทั้งยังเป็นพื้นที่แรกรับชาวจีนโพ้นทะเล รุ่นใหม่นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ลงมาคือการสร้างกงสีเป็นที่พักและจุดรวม ของชาวจีนที่ขึ้นจากสำเภาก่อนกระจายไปยังภูมิภาคต่างๆ ร่องรอยเหล่านี้ยังเห็นได้ในปัจจุบัน บางแห่งถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว คลองสานซบเซาลงเมื่อการคมนาคมทางน้ำลดความสำคัญลง และศูนย์กลางการขนถ่ายสินค้าทางเรือย้ายไปที่ท่าเรือคลองเตยเมื่อราวก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 เล็กน้อย เวลาผ่านไป เกือบศตวรรษ คลองสานกลายเป็นพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจขึ้นมาอีกครั้งจาก ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เนื่องจากอยู่ใกล้ ศูนย์กลางกรุงเทพฯ และการขยายตัวของเมืองที่มีผลต่อพื้นที่เดิมนี้อย่างตรง

แผนที่คลองสาน : <https://maps.app.goo.gl/khCT2xxy6AsY4BwW7>

ที่มา : ประภัสสร ชูวิเชียร. (5 ธันวาคม 2561). ท้องถิ่นมีชุมชน : คลองสาน ย่านสำคัญ ทางเศรษฐกิจในอดีตและปัจจุบัน. *สยามรัฐ*, หน้า, 6.